

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA BISERICĂȘCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ

ABONAMENTUL:

Pe un an 10 Lei
Pe jumătate de an 5 Lei.

APARE ODATA ÎN SĂPTĂMÂNĂ:
DUMINECA.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 200.

Nr. 369/1921.

Circular

cătră toate oficiile protopresbiterale și parohiale din districtul Consistoriului greco-ort. român din Arad.

Dupăce la Dumineca Tomii din a. c., espiră al șaptesprezecelea period din vieța noastră sinodală și astfel înceată mandatul deputaților sinodali aleși la 1918, precum și a celor aleși în decursul acestui period, urmează să se facă acum alegeri nouă de deputați la sinodul nostru eparhial pe al optsprezecelea period de trei ani, adecă pe anii 1921, 1922 și 1923. Pentru efeptuirea acestor alegeri dispunem următoarele:

I. *Cercurile electorale* dimpreună cu comunele aparținătoare lor sunt următoarele:

1. **Cercul Arad**, cu 10 comune și anume: Arad, Aradgaiu, Micalaca, Mândurloc, Cicir Sâmbăteni, Cuvin, Ghioroc, Miniș și Pauliș.

2. **Cercul Pecica**, cu 7 comune și anume: Bătania, Cenadul ung., Nădlac, Pecica, Șeitin, Semlac și Tornia.

3. **Cercul Curtici**, cu 10 comune și anume: Bichiș, Chitighaz, B. Ciaba, Curtici, Giula, oraș mare român, Giula oraș mic român, Giula Vârșand, Macea, Pusztameghleș și Pil.

4. **Cercul Chișineu**, cu 10 comune și anume: Chișineu, Cinteiu, Erdeiș, Mișca, Nădab, Otlaca, Siclău, Șimand, Sinteia și Socodor.

5. **Cercul Șiria**, cu 13 comune și anume: Agriș, Arâneag, Cherechiu, Comlăus, Covășinț Drauț, Dud, Galșa, Măderat, Musca, Pâncota, Șiria și F. Vârșand.

6. **Cercul Radna**, cu 30 comune și anume: Baia, Bătuța, Bărzava, Căpruța, Cladova, Conop, Corbești, Dumbravița, Găvoșdia, Giulița, Groși, Ilteu, Lupești, Milova, Monoroștia, Odvos, Părnești, Petriș, Radna, Roșia, Obârșia filie, Săliște, Slatina, Săvârșin, Șoimoș, Soroșag, Timișești, Toc, Totvărădia și Troaș.

7. **Cercul Boroșineu**, cu 11 comune și anume: Curtacher, Sinteia, Târnova, Bocsig, Boroșineu, Iermata, Mănerău, Moroda, Seleuș, Zărand și Răpsig.

8. **Cercul Cermeiu**, cu 8 comune și anume: Apateu, Berechiu, Cermeiu, Șepreuș, Șicula, Șomoșcheș, Talpoș și Vădas.

9. **Cercul Buteni**, cu 17 comune și anume: Aldești, Alnaș, Bărsa, Berindia, Bodești, Buteni, Căcărău, Cil, Chișindia, Cuied, Dieci, Govoșdia, Hodiș, Păiușeni, Văsoaia, Voivodeni și Bonțești.

10. **Cercul B. Șebiș**, cu 26 comune și anume: Buhani, Chertiș, Cavna, Cociuba, Dezna,

Donceni, Ignești, Laz. Miniad, Mustești, Moneasa, Neagra, Nădălbești, Nadăș, Prăjești, Ramna, Revetiș, Iarcos, Luguzău, Roșia, B-Ș-biș, Slatina, Șilindia, Selegeni, Susani și Tauț.

11. **Cercul Hălmagiu**, cu 24 comune și anume: Bănești, Bodești, Brusturi, Băsărăbasa, Ciuci, Ciungani, Hălmagiu, Hălماغel, Ionești, Leasa, Leauți, Lunsoara, Obârșia, Omu, Poienari, Prevaleni, Rișculița, Sârbi, Steia, Târnavă, Tisa, Tiulești, Tomești, Vața de sus.

12. **Cercul Gurahonț**, cu 17 comune și anume: Aciua, Aciuța, Crocna, Dumbrava, Feniș, Honțisor, Holtmizeș, Iosaș, Lazuri, Măgulicea, Madrigesti, Pleșcuța, Secaș, Tălagiu, Vidra, Zeldiș și Zimbru.

13. **Cercul Lipova**, cu 17 comune și anume: Alioș, Belotiniți, Buzad, Chelmac, Chesinț, Comeat, Chizdia, Cuveșdia, Dorgoș, Fibiș, Firișghaz, Fiscuț, Labașinț, Lipova, Pătârși, Șistarovăț și Ususău.

14. **Cercul Birchiș**, cu 18 comune și anume: Bacamezeu, Batta, Bruznic, Birchiș, Bulza, Căpălnaș, Căprioara, Groși, Ostrov, Ohabasârbească, Pojoga, Selvica, Spata, Țela, Lalașinț, Valea-mare, Virișmort și Zăbalti.

15. **Cercul Belinț**, cu 20 comune și anume: Babșa, Belinț, Brestovăț, Budinț, Checheș, Chisețău, Crivobara, Drăgoești, Ficătar, Hisiaș, Hodoș, Ictar, Ohabaforgaci, Paniova, Secaș, Șușanovăț, Șuștra, Teeș, Topolovățul mare și Vizma.

16. **Cercul Balinț**, cu 22 comune și anume: Balinț, Bara, Bunea, Cladova, Coșteiul-mare, Cutina, Dobrești, Dubești, Fădimac, Gruin, Ierșnic, Jabăr, Lăpușnic, Leucușești, Mănăstur, Ohabalungă, Pădurani, Rachita, Rădmănești, Remetealuncă, Topla și Târgoviște.

17. **Cercul Timișoara**, cu 23 comune și anume: Bazoș, Becicherecul-mic, Beregsău, Bucovăț, Cerneteaz, Chișoda, Dubochinadăș, Ghiroda, Ghioroc, Herneacova, Janova, Izvin, Medveș, Moșnița, Parța, Pobda, Remetea, Săn-Mihaiul român, Șag, Timișoara-Elisabetin, Timișoara-Fabric, Timișoara-Franciscin și Utvin.

18. **Cercul Vinga**, cu 15 comune și anume: Bărâteaz, Bencecul român, Călăcea, Satchinez, Fenlac, Hodoni, Jadani, Mănăstur, Murani, Săn-Nicolaul-mic, Seceani, Secusigiu, Vinga, Săn-Andrei și Bodrogul nou și vechiu.

19. **Cercul B. Comloș**, cu 10 comune și anume: B. Comloș, Beba-veche, Igrăș, Nerău, Pesac, Săn-Nicolau mare, Cenadul-mare, Sarafola, Vălcani și Checea român.

20. **Cercul Toracul mare**, cu 7 comune și anume: Chișoroș, Ecica-română, Jancăhid, Pustiniș, Sărcia-română, Toracul-mare și Toracul-mic.

II. Numele *comisarilor consistoriali*, denumiți conform Ș-lui 91 din Statutul-organic, se vede în dosul acestui circular

sub A) într'una cu cercurile electorale și locurile centrale de alegere, respective scrutiniu.

III. Conducătorii oficiilor parohiale îngrijesc, ca sinoadele parohiale extraordinare pentru alegerea deputaților sinodali mireni să fie convocate atât în materie cât și în filii, cu 8 zile mai nainte de alegere (Ș-ul 9 din Statutul-Organic).

În comunele cu mai mulți preoți conducătorul oficiului parohial se îndatorează a comunica tuturor preoților din loc circularul de față, având aceia, să subscrie luarea la cunoștință a celor dispuse prin acest circular.

IV. *Sinoadele parohiale extraordinare* pentru alegerea deputaților mireni se vor țineă preutindenii *Duminecă în 14/27 Martie a. c.*

Abateră dela această regulă se admite numai pentru preoții, cari au în administrare două parohii, încât nu ar putea deschide și constitui sinodul extraordinar electoral în amândouă comunele administrate de dinșii la terminul mai sus statorit, pentru care caz în comuna administrată provizor se va țineă sinodul extraordinar electoral în *Dumineca din 28 Martie (10 Aprilie) a. e.* înțelegându-se dela sine că acest sinod și aici trebuie convocat cu 8 zile mai nainte.

V. *Scrutiniul* alegerilor deputaților sinodali mireni s'a statorit pe ziua de *4/17 Aprilie a. c.*, la orele 10 înainte de amiază.

VI. *Preoțimea diecezană se îndatorează* a respectă cu totadinsul dispozițiunile Statutului-Organic, cari se refer la alegerile sinodale, precum și toate cele prescise în *Regulamentul pentru alegerile de deputați, sinodali în eparhia Aradului*, distribuit de aici preoțimei diecezane prin hârtia Nr. 2746/1902.

Cu toate acestea mai indigetăm aci următoarele:

A) *Cu privire alegerea deputaților din cler:*

1. Terminul pentru *alegerea deputaților dincler* s'a statorit pe joi, în *11/24 Martie a. c.*, la orele 10 înainte de amiază.

2. Despre *ziua de alegere* preoțimea se informează din foaia oficială și din acest circular.

3. *Drept de alegere* au toți preoții și diaconii gr.-or. rom. din respectivul cerc, ori sunt în funcțiune ori sunt în deficiență sau emeriți (Ș-ul 8 din Regulament).

4. Pentru a *compune colegiul electoral* se recere *cel puțin o terțialitate*, adecă

una a treia parte a tuturor alegătorilor din cercul respectiv.

5. Absentarea numai în două cazuri este justificabilă și adecă: în caz de morb dovedit ori funcțiuni indispensabile în ziua de alegere. Este deci evident, că fiecare îndreptățit este și îndatorat a-și valida dreptul electoral și a da un bun exemplu și în această privință credincioșilor săi.

Aclamațiunea nu este permisă.

Protocolul luat în colegiul electoral să se subșternă consistorului cel mult în decurs de 3 zile dela alegere.

B) Referitor la alegerea deputaților mireni:

1. Pentru înlesnirea actului alegerii trimitem sub B) un exemplar de protocol pentru fiecare sinod electoral.

2. Sinoadele electorale se constituiesc sub conducerea preoțimeii parohiale, iar președinți ad-hoc se pot alege și preoții.

3. Alegerea este publică, dar la cererea a 20 alegători îndreptățiți poate fi și secretă cu ședule.

4. Alegătorii din comunele filiale votează în comunele matre.

5. Preoțimea nu are drept să voteze în aceste sinoade electorale.

6. Aclamațiunea nu este permisă, precum nu este permis a vota unul în locul și în numele altuia prezent sau absent.

7. În protocol să se inducă apriat și corect locul și ziua, ora începerii și a terminării cu votarea.

8. Numele candidatului, pe care votează alegătorii să se scrie întreg, corect și legibil, iar semnele dtto și „ „ nu sunt permise, voturile induse cu astfel de semne nu se vor considera.

9. Votarea, care are să se înceapă îndată după terminarea serviciului divin, să se continue până ce votează toți alegătorii prezenți îndreptățiți, iar după ce au votat cei prezenți să se mai aștepte $\frac{1}{2}$ oră, pentru a se putea prezenta și alți alegători îndreptățiți, și dacă în interval de $\frac{1}{2}$ oră nu se mai prezintă nici un alegător, se încheie votarea expunându-se precis la protocol ora încheierii; apoi după ncheierea votării și după sumisarea voturilor, enunțându-se rezultatul, protocolul să se subscrie de președinte, bărbații de încredere și de notar, iar dacă bărbații de încredere sau chiar numai unul dintre ei n'ar ști scrie, numele lor îl poate scrie și notarul, dar această împrejurare trebuie vădită prin aceea, că se va însemna apriat la protocol, cine a scris pe cei neștiutori de scrisoare.

10. Protocolul astfel încheiat (la caz de votare secretă împreună cu biletele de votare) să se pună sub covertă și covertă să se sigileze cu două sigile și anume cu sigilul oficiului parohial și cu sigilul președintelui sau al vre-unui bărbat de încredere, iar dacă nici unul dintre bărbații de încredere nu ar avea sigil, atunci să se sigileze în două locuri cu sigilul oficiului parohial. Sigilarea să se facă numaidecât după terminarea actului de alegere în fața Sinodului parohial și anume să se facă sigilarea prin imprimarea (apăsarea) sigilului pe ceară roșie, pe oștie sau tinctură, astfel și la așa loc, ca deschiderea cuvertei să nu se poată întâmpla fără spargerea sau vătămarea sigilului. Protocol de alegere pus astfel în cuvertă sigilată cu două sigile să se adreseze concernentului

comisar consistorial (pe adresă să se pună: Dela Sinodul parohial din comuna?), apoi să se predeie unuia dintre bărbații de încredere cu însărcinarea, ca pe ziua de scrutin statorită în punctul V. la orele 10 înainte de amiază să-l prezinte comisarului consistorial în locul central al scrutiniului. Dacă acest membru ar fi împiedecat, este datorința oficiului parohial a îngriji, ca protocolul să-l dăcă la scrutinul celalalt bărbat de încredere.

11. Bărbatul de încredere, care va primi, protocolul pentru prezentare la scrutin, să fie expres îndatorat a-l și prezenta în faptă comisarului consistorial în timpul și la locul destinat pentru scrutin și dacă ar ajunge mai înainte de ora fixată pentru scrutin, să nu se depărteze, ci

să aștepte acolo sosirea comisarului, pentru că altcum voturile respectivului sinod rămân neconsiderate, lucrarea Sinodului parohial e iluzorie și călătoria bărbatului de încredere e zadarnică.

12. Conducătorul oficiului parohial este îndatorat să asiste la actul de alegere dela început și până la sfârșit. El are dreptul și datorința să facă atent Sinodul electoral, pe președintele ad-hoc al acestui Sinod și pe bărbații de încredere, dacă ar observa vre-o neregularitate în decursul alegerii și să lumineze acești factori cu deamănuntul despre dispozițiunile în vigoare în chestiunea alegerii de deputați sinodali mireni.

Dacă cu toate observările lui factorii de sub întrebare ar perzista în desconsiderarea dispozițiunilor în vigoare, refe-

A)

Conspectul

comisarilor consistoriali pentru alegerea deputaților la sinodul eparhial aradan pe periodul 1921—1923 în districtul consistorului din Arad.

Nr. curent	Nr. comunelor	Numele cercului	Locul central de alegere și de scrutin	Comisari consistoriali	
				preoțești	mireni
I	10	Arad		Trăian Vățian protoprezbiter, Arad	Dr. Teodor Papp adv.
II	7	Pecica		Nicolae Chicin paroh, ases. cons., Nădlac	Dr. Lazar Ghebeleş adv.
III	10	Curticiu		Dimitrie Muscan ases. cons. Arad	Dr. Sever Ispravnic adv.
IV	10	Chișineu		Dr. Dimitrie Barbu protoprezbiter, Chișineu	Dr. Georgiu Popoviciu adv.
V	13	Șiria		Mihailu Lucuția protoprezb., Șiria	Dr. Aurel Popescu adv.
VI	30	Radna		Procopin Gulescu protoprezbiter, Radna	Dr. Eugen Beleş subprefect
VII	11	B-Ineu		Ioan Georgia protoprezbiter, B-Ineu	Trăian Suciu prim pretor
VIII	8	Cermeiu		Iustin Monția paroh, Șicula	Dr. Teodor Burdan adv.
IX	17	Buteni		Florian Roxin protoprezbiter, Buteni	Dr. Aurel Grozda adv.
X	26	B-Șebîș		Iuliu Bodea paroh, Buteni	Aurel Oanea prim pretor
XI	24	Halmagiu		Cornel Lazar protoprezbiter, Halmagiu	Dr. Sever Popoviciu jude de ocol
XII	17	Gurahonț		Gheorghe Costina paroh, Iosași	Dr. Simeon Zaslo prim pretor
XIII	17	Lipova		Fabriciu Manuila protoprezbiter, Lipova	Dr. Ioan Ionescu prim pretor
XIV	18	Birchis		Dr. Teodor Botiș director seminarial, Arad	Petru Ionașiu secretar domen
XV	20	Belinț		Gherasim Sârbu protoprezbiter, Belinț	Dr. Aurel Cosma adv.
XVI	22	Balinț		Adam Groza paroh, ases. cons., Coșteul-M.	Dr. Pavel Obădean adv.
XVII	23	Timisoara		Ioan Oprea protoprezbiter, Timișoara	Emanuil Ungurean adv.
XVIII	15	Vinga		Dr. Pătriciu Țiucra protoprezbiter, Vinga	Dr. Ioan Doboșan adv.
XIX	10	B. Comloș		Dr. Stefan Cioroian protoprezbiter, B. Comloș	Nicolau Popoviciu inv., B.-Comloș
XX	7	Toracul mare		Valeriu Magdu paroh, ases. cons., Ecica	Iuliu Magdu inv.

ritoare la alegerea deputaților mireni sinodali, atunci conducătorul oficiului parohial are datorința, ca pe calea oficiului protopresbiteral concernent, prin raport amănunțit să încunoștințeze despre aceasta Consistorul diecezan. Neîmplinirea acestor îndatoriri constituie pentru conducătorul oficiului parohial delict disciplinar.

Peste tot, toate persoanele, cari fac parte din cadrele constituției noastre bisericești, săvârșesc delict disciplinar, dacă fie din neștiință fie din rea voință, contribuiesc la iregularități față de actul de alegere sau de scrutiniu al deputaților sinodali, și în măsura culpei lor vor avea să sufere pedepsele disciplinare staverite prin regulamentele în vigoare, care li-se vor dicta din partea forurilor competente.

Pentru lămurirea celor de mai sus aducem la cunoștința tuturor, că pentru delict de asemenea natură, săvârșite cu ocaziunea alegerilor sinodale în anul 1912, în două comune bisericești președinții ad-hoc ai alegerii (2 preoți), apoi notarii (2 învățători) și membrii de încredere ai sinoadelor parohiale respective, au fost pedepsiți în mod simțitor, partea prin lipsire pe timp mai îndelungat dela dreptul activ și pasiv electoral, parte prin amende bănești considerabile.

VII. *Oficiile protopresbiterale și parohiale* sunt responsabile pentru comunicarea timpurie și eficientă a celor dispuse aci (§. 3 din Regulament), iar comisarii consistoriali sunt poftiți a-și împlini misiunea lor în senzul celor indigestate mai sus.

Aducând acestea la cunoștința iubitelui cler și popor, sfătuim și de astădată pe toți, ca la exercitarea acestui drept al alegerii deputaților pentru sinodul eparhial să fie conduși de sentimente adevărat creștinești, alegând de deputați sinodali numai bărbați devotați cauzelor noastre bisericești, bărbați zeloși și apti de a concurge cu sfatul și înțelepciunea lor la regularea, consolidarea și prosperarea afacerilor bisericești noastre naționale.

Arad, din ședința plenară a Consistorului gr.-or. român, ținută în 18 Februarie (3 Martie) 1921.

Joan J. Bapp,
Episcopul Aradului.

Nr. 100/1921

Aviz oficios.

Examenul de cvalificațiune preotească cu candidații de preoție din dieceza Aradului, prescris prin Statutul organic și Regulamentul special, se va ținea în ziua de marți în 9/22 Martie a. c. la oarele 9 a. m. în sale de ședință a consistorului ort. rom. din Arad.

La examen sunt admiși absolvenții de teologie, cari conform §-lui 8 din Regulamentul special și-au subșternut aici cererile corâspunzător instruite.

Arad, la 19 Febr. (4 Martie) 1921.

Joan J. Bapp,
episcop.

Protestul împotriva Concordatului

adresat Ministerului de Culte și celui de externe, de către Comitetul Secției Arad a Asociațiunii „Andrei Șaguna” a Clerului din mitropolia ortodoxă.

Domnule Ministru!

Sufletele alor peste 350 de preoți ortodocși români din părțile Aradului și din Banatul nordic, pe cari avem onoarea a-i reprezenta, sunt chinuite de nedumeriri și de o sfâșietoare teamă pentru viitorul Bisericii străbune și al Neamului nostru, la auzul că Statul Român ar avea, poate, intenția de a încheia un Concordat cu Vaticanul.

Fiind vorba de o chestiune mare, care atinge și interese superioare bisericești, ne veți da voie să Vă spunem și noi cuvântul nostru.

Papalitatea, — marea și cea mai veche internațională pe baze confesionale —, a răvnit pururea să-și întindă jurisdicțiunea asupra Orientului „schismatic”. Dar năzuințele aceste, de a face prozeliti, ale Romei papale, pururea s'au izbit de Poporul român, trezit la conștiință culturală și politică în brațele Bisericii ortodoxe. De aci vine, că Papa dela Roma a dat asalt, prin argații săi, asupra Poporului Român și asupra Bisericii lui totdeauna când istoria noastră ajungea la câte-o respântie mai însemnată.

Când, în jumătatea a doua a veacului XIII, se faceau în Oltenia începuturile de organizarea Vechei Țări Românești, *cavalerii teutoni*, cari luptau cu spada și în alte părți ale lumii pentru lățirea credinței apusene și pentru interesele papale, *sunt acolo*, și a trebuit ca ortodoxia să desfășoare o luptă de jumătate de secol, până să înfrângă „propaganda papistase” și să se evite jugul politic al unguirilor, cari amenințau să înainteze pe urma cuceririlor religioase ale Romei (E părerea învățatului B. P. Hașdeu).

Când Principatele Române deodinioară erau constituite, Papa eră iarăș de față acolo prin trimișii săi, spre a ademeni prin vorbe de dulci momeli pe unii și alții membri ai familiilor de Domnitori; — și când ademenirile nu prind, Papalitatea mobilizează, mai de multe ori, pe *regii și oștirile ungurești* să deie asalt asupra Principatelor Române, cu gând de a lăți credința Romei și de a extinde puterea politică a Regilor Ungariei. Dar iarăș, fără de rezultat.

Când, la sfârșitul veacului al XVII, Ardealul românesc ajunge sub Habsburgi — o nouă și însemnată respântie în viața noastră politică și religioasă — și când, spre a zădărnici o nouă unire politică a Românilor ca ceea de sub Mihaiu Viteazul, Români ardeleni trebuiau rupți din legăturile ierarhice cu Mitropolitul Ungro-Vlahiei, Papa apare iarăș printre Români. Acum însă nu mai lucră prin învechitele mijloace silnice, ale cavalerilor cu spadă ori ale expedițiilor cruciate prin unguri, ci prin alți „cavaleri”, *ai minciunei și ai viclesugului*, în frunte cu *Iezuiții*, cari, dimpreună cu întreagă ierarhia latină și cu toți argații administrației politice până sus la Regele ungar, conveniau în a face cuceriri în Orientul „schismatic” în folosul

Papei, și de a fortifica situația politică a Habsburgilor în Ardeal, prin sciziunea sufletească a Românilor ardeleni. Astfel — după vorba dlui N. Iorga — prin „cea mai rușinoasă și cea mai brutală” „unire” cu Roma, din cele făcute sub influința Austriei, s'a spart unitatea religioasă a Românilor din stânga Dunării. Roma ajunge în acest chip la cel dintâi rezultat prozelitic mai de seamă pe pământul românesc, în paguba Românismlui!

Iar când, în zilele noastre, Dumnezeuul dreptății popoarelor și-a pus mila Sa lângă noi, de ne vedem toți Români din stânga Dunării adunați sub scepstrul glorios al celui mai mare Român, — o nouă și cea mai decizivă răspântie din viața și istoria Poporului Român —, Papa iarăș apare, de asta dată prin *tratativele diplomatice*, în vederea încheierii unui concordat cu Statul Român.

Spada cavalerilor teutoni și expedițiunile ungurești de odinioară, viclesugul de mai apoi prin care s'a încheiat „unirea” unei părți din Români ardeleni cu Roma papală, iar astăzi tratativele diplomatice pe temă de concordat: — toate aceste *forme cuprind aceeași idee și urmăresc aceeași veche tendință, religioasă și politică* în aceeași vreme, *de a asigura expansiunea Papalității în Orient cu rezultatul final al îngenunchierii ortodoxiei românești și chiar cu primejduirea politică a Statului Român în favorul oricărui Popor, care s'ar angaja să menajeze idealul papal de expansiune religioasă.*

Istoria Românilor, ca și cea a altor neamuri, se repetă uneori, în anumite privințe, și în acest chip azi ne pândesc și amenință *aceleași vechi primejdii*, însă în forme nouă. Tainele și învățămintele istoriei, pe cari, Domnule Ministru, cei mici încă trebuie să le cunoască, cei mari nu au de fel dreptul să le nesocotească.

*

Sporirea exagerată a ierarhiei latine și unite (pentru cei 2¹/₂ milioane de catolici maghiari, germani, și români adevăți se cer prin proiectul de concordat aproape atâția ierarhi, câți au toți Români ortodocși azi la 14 milioane de credincioși!); libera așezare, în Țara Nouă Românească, a oricărui orduri călugărești apusene; ocrotirea școlilor „catolice” atunci când se cere statificarea școlilor confesionale ortodoxe; sporirea instituțiilor religioase și culturale „catolice” de rit latin și român; așezarea tuturor acestor așezăminte sub exclusivă ascultare a ierarhilor „catolici” cu evitarea controlului organelor de Stat Român; dreptul de a câștiga averi în Țara Românească și de a le stăpâni, spor și întrebuinta după plac; recunoașterea, ce se cere, alor niște episcopi catolici la marginea dinspre unguri a țării — „exempti” sau scoși desubt ascultarea arhiepiscopului latin catolic și supuși direct Papei dela Roma: — Toate aceste dorinți ale catolicismului papal, împlinindu-se, ar fi condițiunile cele mai prielnice pentru a umili conștiința morală și sufletul religios al unui Popor întreg și pentru subminarea Bisericii ortodoxe și a noului Stat Român, creiat prin supreme jertfe de sânge românesc.

Noi, ceice veacuri d'arândul am golit întreg păharul amărăciunilor de pe urma politicii prozelitiste a Papalității înfră-

fițe cu opresorii noștri politici, ni-am pierdut, pe urma uneltirilor papale din trecut, pe cei mai distinși fii ai neamului, ademeniți ori siliți a trece la „latinism“. Prin această mijlocire frunțașii de odinioară ai neamului nostru din fostul Stat ungar s'au maghiarizat și au devenit sbirii cei mai neîmpăcați a tot ce eră ortodox și românesc. Iar poporul de rând, pe urma politicii papale și a politicii de Stat ungar, ni-a dat o mare ceată de martiri, fără nume și fără număr, ai credinței ortodoxe, începând din vremuri vechi și până la acel țaran-martir din veacul XVIII., care a fost Nicolae Oprea dela Săliște, care, împreună cu Popa Măcinic, au perit în temnițele din Kufstein, pentru că au în drăzmit să ceară ocrotire împărătească împotriva „unirii“ silnice a Românilor ardeleni.

Dar noi știm și de uneltirile mai nouă ale Papismului printre noi cei de dincoaci de Carpați, precum și despre agresiunile agenților papali de peste Carpați, de a mutila sufletul tineretului român de prin școlile catolice, făcând prozelitism în școale; știm și despre alte și alte uneltiri, cari trebuie să Vă fie mai bine cunoscute tocmai D-Voastre. De aceea ne restrângem a Vă spune nedumeririle și teama, ce nutrim în suflet când aflăm despre o eventuală încheiere de concordat cu cei mai fanatici și mai primejdioși dușmani ai credinței religioase și ai vieții politice a Neamului Românesc.

Sau, credeți sincer, Domnule Ministru, că nu este de ajuns ce a pățimit Neamul Românesc pentru credința sa ortodoxă *în trecut*?

Nu sunt de ajuns uneltirile papiste de până aci în vechiul Regat, și nu este de ajuns sciziunea sufletească de *astăzi* a românilor din Ardeal, cu dureroasele experiențe ce le-am făcut, mai ales de 200 de ani încoaci, de când avem „unire“ în Ardeal? Nu e de ajuns, că avem peste 200 comune românești, cu câte două bisericuțe slabe în loc de una frumoasă; cu câte doi preoți — plătiți de Stat! — cari se dușmănesc, în loc să avem prin acele sate câte-un singur preot cu gândul îndreptat numai la păstoria rodnică a fiilor duhovnicești?

Nu este de ajuns, că, tocmai pe urma rivalităților confesionale din satele noastre nu s'a putut înfiripă — prin puteri cu adevărat unite, în senz românesc — un progres cultural mai vădit în masele poporului, în lipsă de școale populare bune, cari au fost zădărnice prin politica de confesionalism la sate?

Și, doar, vreți, Domnule Ministru, ca aceasta sciziune sufletească, în care se cuprinde sămânța celui mai mare rău social — care este discordia în cele religioase — să prindă rădăcini *în viitor* și în vechiul Regat și să sfâșie și pe frații de peste Munți?

Ori, doar credeți D-Voastră că, pe urma eventualului concordat, Papalitatea își va schimba scopul politicii sale de dominațiune religioasă în Orient, iar împreună lucrătorii săi, deodată cu încheierea concordatului, își vor părăsi și vechile lor năravuri și vor reveni la sentimente și atitudini mai conciliante, decât până aci?

Noi nu credem nimic din aceste imposibilități morale, cari ar fi egale cu renegarea întregului trecut al Papalității.

Din contra, credem, că mai încurând își va schimba Dunărea bătrână cursul său, decât ca catolicismul Roman să revină la toleranța creștină și să nu abuzeze pe urma situației, ce ar obține-o prin un concordat oarecare.

Noi, preoții ortodocși români de dincoaci de Carpați, nu Vă grăim dintr'un îngust și necreștinesc spirit de intoleranță confesională. Noi vedem limpede și în proiectul de concordat firul roșu al tendinței papale de *agresiune prozelitistică și chiar politică*. Ce altceva ar însemna, mai ales, sălășluirea liberă și netulburată a tuturor ordurilor călugărești și a congregațiilor apusene în Țara noastră și cererea Papei de a se orându chestiunea căsătoriilor mixte după dreptul bisericesc romano-catolic, — cu „reversalii“ dela nupturienți, că-și vor crește fiii în credința papală?! Ori, izolarea dreptului regal, a așa numitului „placetum regium“, ce altceva ar însemna, decât asigurarea dreptului Papei dela Roma, de a lua dispozițiuni și hotărâri în orice materie religioasă privitoare la „catolici“ fără ca să aibă, din partea Statului, nici măcar Regele tuturor Românilor care a făurit România-Mare, dreptul de a se împotrivi ingresiunilor ecleziastice și politice ale Episcopului Romei, stăpânitor lumesc odinioară și captiv politic azi în Vatican!

Nu Vă grăim, deci, Domnule Ministru, dintr'un spirit de intoleranță confesională, care e absolut străin de Preoțimea ortodoxa română. Noi am trecut, cu întreg Neamul Românesc de aici, prin botezul suferinței pentru credință și am avut, în generația de azi, satisfacția morală de a vedea triumful celui umilit și înfrângerea celor intoleranți, și n'am vrea, ca printr'o intoleranță politică și religioasă să se deschidă primejdii în calea viitorului Neamului nostru.

Tocmai din acest motiv, nu Vă cerem altceva, de cât: să nu contribuiți, prin concordat, la fortificarea religioasă a celui mai intolerant dintre elementele eterogene din Statul Român, și încă înainte de ce *însuși Poporul Român ar fi avut posibilitatea de a-și reorganiza unitar viața religioasă-bisericască și mai înainte de a-și fi întocmit o Nouă Constituțiune de Stat*.

Punerea la cale a concordatului mai ales între asemenea împrejurări de ordin public-politic, înseamnă tocmai o precipitare în paguba celor mai sfinte și mai mari interese obștești ale Neamului și ale Patriei, și ne trezește în suflete o dureroasă impresie și teamă că, prin încheierea precipitată a concordatului, mai întâi de toate se aduce o umilire Bisericii românești celei adevărate și, apoi, că în Noua Constituție a Țării Românești încă se vor înscrie, sub raportul ecleziastic, numai acele drepturi, cari vor cădea de pe masa — Concordatului cu Papa!

Ar fi asta suprema jignire a conștiinței naționale și a demnității Statului Român, și nu numai a conștiinței religioase publice a Țării, care-și are deja o Biserică a sa, cu frumoase tradiții religioase și naționale și cu un și mai frumos rol de îndeplinit în Marea Țară Românească a viitorului.

*

Chestiunea concordatului atinge, D-le Ministru, și o chestiune de ordin sufletesc

al întregii Țări, pe care în majoritate absolut covârșitoare o formează Românii ortodocși. Cele 14 milioane de cetățeni români ortodocși au, la tot cazul, îndreptățirea de a se simți jigniți în ceea ce este mai scump sufletului românesc, în conștiința religioasă ortodoxă, care este a întregii țări. Nu pomenim mai de aproape despre susceptibilitatea ce trebuie s'o aibă până și bărbații de stat înșiși în fața concordatului, care pretinde a se asigura și *paritatea absolută* a bisericii papale cu Biserica țării, *prin ce s'ar schimba, fără de nici o utilitate religioasă ori politică, însăși Constituția de până aci*, care prevede prerogativa Bisericii ortodoxe ca biserică dominantă.

În publicistică s'a făcut provocare la susceptibilitățile „confesionale“ ale catolicilor de cele două rituri, între cari se numără și „uniții“ români. Așa stând lucrul, suntem în drept să punem în discuție și să vă cerem, Domnule Ministru, să binevoiți a face, chiar din rezoane de *prudență politică, să se respecte, în primul loc și necondiționat, susceptibilitatea celor mulți, a ortodocșilor români, cari reprezintă adevărata opinie publică religioasă a Țării tuturor Românilor*, și cari, neavând nici în clin nici în mănec, nici cu Papa nici cu altcineva în afară de Țară, sunt cetățenii cei mai devotați ai Statului, *pentru că nu-i ispitește nimeni și nimic de a nutri tendințe centrifugale, ca tocmai „catolicii“*.

Nicăiri doar, ca tocmai în sinul poporului nostru român dela țară, nu este atât de pronunțată aversiunea față de catolicismul, pe care vrea proiectul de concordat să-l pună pe-o treaptă egalitară de paritate cu Biserica strămoșilor noștri și a noastră. La noi, de pildă, papistașismul — nu pe urma vr'unei propagande confesionale, ce nu a avut loc vr'odată, ci din ura seculară cătră opresorii în numele catolicismului — este mai rău văzut în popor decât chiar calvinismul și judaismul. Și Vă întrebăm, Domnule Ministru, cu ce credeți că s'ar putea contrapondă și potoli marea tulburare sufletească, pe care ar pricinul-o foarte ușor scoaterea în relief a catolicismului în paguba Bisericii strămoșești?

Dar nouă ne cade bine sufletului că, pe lângă acest element moral, al opiniei publice ortodoxe a Țării, mai putem învoca și *un element de drept public, la care ne provocăm în termeni generali și care este codificat în vechia Constituție a Țării, tocmai ca o urmare a unei cerințe de ordin sufletesc a întregii Țări*.

E vorba de articolul 21 din vechia Constituție, prin care Biserica ortodoxă își are asigurată situația sa de drept privilegiată, care nu poate fi schimbată, de azi pe mâne, fără de vr'o necesitate de ordin moral, cum a fost și acela din care la vremea sa a răsărit aceea dispoziție a Constituției.

Când poporul Român din aceste părți, care încă a avut mult de a suferi pentru credința sa, a văzut înfăptuindu-se dulcele vis al României-Mari, nu și-ar fi putut nici măcar închipui, ca legea sa, pentru care a fost martirizat în trecut, să fie micșorată în situația sa de drept public și încă înspre câștigul de cauză al acelei confesiuni, care ni-a făcut cel mai mare rău vr'odată.

Vă rugăm, Domnule Ministru, să binevoiți a țineă samă de acest moment psihologic și etic, mai ales fiindcă este la mijloc și o chestiune de incalculabile și delicate urmări, cari pot răsări în calea vieții publice la caz că opinia publică religioasă ar fi tulburată pe urma concordatului.

Ori doar nu ați aflat, Domnule Ministru și până acum de revolta sufletească a Ardealului ortodox și românesc, care prin gazete și prin hotărâri de ale corporațiilor oficioase bisericesti protestează energic împotriva primejdiei Concordatului?

Poporul nostru care nu a ajuns încă la o cultură generală atât de avansată, ca celelalte popoare din Apus, unde s'au mai încheiat concordate și s'au desfăcut, va vedea în micșorarea ortodoxiei și în ridicarea catolicismului, numai *întoarcerea pe dos a celui mai sfânt lucru, a conștiinței sale religioase*, și urmările pot fi una din două sau chiar amândouă: *slăbirea și mai mult a sentimentului religios în masele poporului și abaterea din calea credinței ortodoxe, spre alte staole, sau chiar devierea dela datorințele cetățenești*. Vânătorii de suflete și sămănătorii zavistiei sociale, deopotrivă, vor ști la tot cazul să utilizeze în favorul lor atari urmări, pe cari le-ar pricinui încheierea concordatului cu Vaticanul.

Suntem convinși, că atari efecte, cari ușor pot răsări din încheierea concordatului, stau departe de intențiunile religioase și politice, pe cari le nutriți și D-Voastră în suflet.

Și tocmai în vederea primejdiilor de cari cu toții ne temem, Preoțimea, ce o reprezentăm, își face numai o *datorie de conștiință și de patriotism* când Vă pune în vedere, deschis, întreagă teama sufletească pentru viitorul obștesc al Bisericii și al Patriei, dimpreună cu urmările funeste, a cărora înfrânare nu ar mai sta în puterea Preoțimei, dacă ortodoxiei, prin concordat, i-s'ar răpi prestigiul moral, ce i-a rămas în viața sufletească a satelor noastre.

Mulțumească-se deci concetățenii noștri „catolici“ cu libertatea conștiinței și cu libertatea absolută a cultului lor, dar nu caute, ei o mână de cetățeni, să interconfesionalizeze Statul Român și să calce în picioare conștiința religioasă ortodoxă și națională a majorității de cetățeni cari formează Statului Român, pentru a căruia glorioasă lărgire a curs cu imbelșugare martirică tocmai sângele ortodocșilor români.

Deie „catolicii“ dovada mai întâi, că n'au tendențe prozelitiste și că se alipesc politicește sincer de noul Stat Român, de care-i leagă soarta, și atunci chiar și conziderația prea tolerantei ierarhii ortodoxe încă va crește față de ei, iar Țara Nouă Românească, în urma tradiției sale de cea mai largă toleranță religioasă, îi va strânge și mai cu drag la inima sa. Până să ne deie însă dovezile cerute, în special „catolicii“ nu au dreptul de a cere, sub raportul ecleziastic, nimic mai mult decât ce le garantează deja articolul 21 din vechia Constituție, a căruia păstrare și în noua Constituție este un desiderat al Bisericii Țării și o datorie de prevedere din partea factorilor politici ai Statului.

Concordatul, ce se proiectează din partea factorilor de stat, *atinge și cele sfinte ale Neamului Românesc, ortodox în majoritatea sa absolut covârșitoare*. Dar cele sfinte ale Neamului nu s'au dat de cătră Dumnezeu spre chivernisire Ministrilor politici, ci acelor, pe cari sf. Evanghelist Luca (I. 2) îi numește ministri sau slugitori ai Cuvântului lui Dumnezeu.

Noi tragem la îndoială, Domnule Ministru, că ați avea dreptul, numai în numele puterii de stat și cu ignorarea totală a vederilor Ierarhiei Române ortodoxe, să încheiați peste tot un concordat cu Vaticanul, desbrăcând Biserica ortodoxă, ca Biserica a Țării, de prestigiul moral tradițional, pe care i-l-a dat sentimentul religios public și o lege fundamentală de stat. Și chiar făcând să se încheie acel concordat, Ierarhia bisericească ortodoxă, care ține la porunca de două ori exprimată în S. Scriptură (Faptele Apost. IV. 19 și V. 29) de a trebui să ascultăm mai mult de Dumnezeu decât de oameni, nu veți putea lua dispoziții, cari *să oblige și conștiința*, nu numai a Ierarhiei, ci nici măcar conștiința cetățenilor ortodoksi români.

Iată motivul de ordin moral superior pentru care noi, un însemnat număr de preoți ortodocși români din părțile alipite, *sincer și din tot sufletul, ne unim tuturor acelor, cari au ridicat cuvântul lor*, preoțesc sau și numai cetățenesc, și *protestează cu energie împotriva încheierii concordatului cu Vaticanul*.

Dvoastre, ca Ministru de stat, nu aveți îndreptățirea de a reglementa conștiința publică religioasă a țării, ci numai de a o respecta integral, și și mai puțin dreptul de a o subordona sau chiar înjugă la cazul intereselor Papalității și a catolicilor. Biserica ortodoxă română și fiii ei duhovnicești nu au meritat cu nimic aceasta umilire, care, acum când toți Românii ortodocși formăm o singură țară, mai puțin ca oricând ne va lăsa nepăsători.

Ridicăm, deci, cuvântul nostru de protest și din acel motiv de înalt ordin moral și politic, ca să nu se tulbure armonia sufletească dintre noi toți, tocmai acum când avem cea mai mare nevoie de unire în cuget și în simțiri, și când forțarea Concordatului cu Vaticanul ar putea trezi sentimente și porniri „clericale“, cari sunt străine și de noi și de întreg trecutul Bisericii ortodoxe române, și cari ar putea avea numai urmări fatale.

Nu ne îndoim, Domnule Ministru, că veți pune cuvenitul preț pe protestul nostru, prin care — ca printr'un *glas autorizat al Preoțimei din mijlocul poporului dela sate* — *Vă transmitem și o obștească dorință din partea nenumăratelor sate românești, cari nu-și pot nici închipui că interconfesionalismul, și nu vechia și sfânta ortodoxie românească, poate să fie pe viitor peatra unghiulară în viața sufletească și de stat a Țării Tuturor Românilor*.

Vă rugăm prea respectuos să binevoiți a face, ca acest protest să fie transmis și Onoratelor Corpuri Legiuitoare ale Țării, pe cari încă le rugăm să iee cunoștință de cele desfășurate mai sus.

De încheiere, cerând binecuvântarea Ceriului pentru ocrotirea persoanei și

pentru călăuzirea activității D-Voastre, Domnule Ministru, semnăm, cu devotament creștinesc și patriotic,

Arad, la 9/22 Februarie 1921.

Comitetul secției Arad, al Asociațiunii „Andrei Șaguna“ a Clerului mitropoliei ortodoxe române din Ardeal:

Protoiereu Dr. Gh. Ciuhandu,
president de secție.

Preot Iancu Ștefanuțiu,
secretar adhoc.

Cuvântarea Mitropolitului Primat la Nunta Principesei Elisabeta.

Majestățile Voastre,
Altețele Voastre,
Iubiți Miri și Nuntași!

Scumpa odraslă a dinastiei române principesa Elisabeta sboară astăzi din cuibul părintesc spre mările albastre, care înconjoară noua ei patrie, spre pământul clasic al Greciei, devenind soția Altețel Sale George, diadocul Elinilor.

Biserica care a avut distinsa onoare a Le binecuvinta cununia, își reamintește din vechiul scriitor grec Plutarh cazul, când — fiind cei 7 filosofi greci la un ospăț împreună — unul din Periandru i-a întrebat: „Ce cred ei, care-i familia cea mai fericită? Au dat diferite păreri. Unul, Chilon a răspuns: „Cea mai fericită familie i-se pare aceea, unde stăpânul casei este înțelept“.

Alteța Voastră, Ilustre Mire, care veți fi chemat a conduce odată — ca rege — destinele Elinilor, veți găsi în înțelepțiunea clasicei literaturi grecești, cât și în cărțile sfinte — o adâncă filosofie de viață; iar — când se vor ivi în greua misiune momente de grea dilemă — urmați exemplu strălucit al gloriosului Vostru socru și rege: Plecați urechia la inima poporului și simțiți pulsul sentimentelor și aspirațiilor lui și cred, că veți afla mai ușor orientarea și calea pentru viitor.

Iară Alteța Ta, augustă mireasă, nu vei putea duce în noua Ți țară un mai neprețuit dar de nuntă, decât tot exemplele preaiubitei mame și slăvitei noastre regine, care în toată viața a pornit mulțime de acțiuni nobile, culturale, umanitare și artistice din țară; în cele mai critice timpuri pentru neam ni-a fost nu numai îngerul păzitor, răspândind pretutindeni duh de mângâiere ci — inspirată de geniul țării a fost și arhanghelul, care a însuflețit și a încurajat un neam întreg, ceeace a creat momente hotărâtoare pentru binele țării. Urmează pilda mamei! și vei fi podoaba adorată a patriei nouă, unde a voit D-zeu să Te cheme. Și când — în clipe de recreare — vei privi talazurile mărilor intinse și undulătoare, cari îți vor fura și duce departe gândurile... nu uita, că ești frumoasa zână a Carpaților românești, neuitate fiică a țării noastre. Cugetă-te și la neamul românesc, care te va iubi în veci. Astfel vei fi ființa fericită, iubită deopotrivă de două țări și două neamuri.

Aibă-Vă Cel-de-sus sub scutul său în toate zilele vieții voastre!

Frați Români Ortodocși,

Societatea Clerului Român Ortodox din București „AJUTORUL” și Societatea Studenților în Teologie din București.

(Urmare și fine.)

a) In ceea ce privește materiile de învățământ ele se vor ține de programele școlilor de Stat.

b) Personalul învățătoresc va avea titlurile de abilitare cerute pentru personalul învățătoresc al școalelor publice, dar va fi numit exclusiv de către Episcop.

Administrația bunurilor acestor școli, se va face după norma fixată la art. 24 al Concordatului de față.

Art. 21. — In școlile de Stat, în care se predă învățământul religios, studenților catolici, el va fi predat de profesori catolici, numiți de comun acord de către Episcop și de către Ministerul Instrucțiunii Publice, și plătiți de Guvern.

E un drept exclusiv al Episcopului de a desărcina pe acei profesori de religie, cari s'ar dovedi nepotrivii acestui învățământ, fie în privința ortodoxiei, fie în privința conduitei lor morale.

Art. 22. — In cazul căsătoriilor mixte, contractanții au dreptul de a încheia înainte de cununie, înaintea preotului catolic, acordul de a-și crește copiii în credința catolică.

Art. 23. — 1. Se va alcătui un „Patrimoniu Sacru” din suma bunurilor imobiliare, cu destinație exclusiv eclesiastică, aparținând alocațiilor episcopale ale capitolelor, capitulariilor, parohiilor și seminariilor expropriate, prin legea agrară.

2. Administrația „Patrimoniului Sacru” este încredințată organului prevăzut în art. 24 al acestui Concordat.

Art. 24. — Valoarea bunurilor imobiliare, proprietatea școalelor, a instituțiilor de educație, de binefacere și tuturor celorlalte fundațiuni pioase a fiecărei eparhii, înstrăinate în virtutea legii agrare, va fi vărsată în „Cassa Eparhială” și administrată din partea organului prevăzut în articolul următor al acestui Concordat sub controlul Statului, conform scopului prevăzut și voit de fiecare fundație în parte.

Art. 25. — Pentru administrarea bunurilor bisericesti și culturale ale singuratecelor eparhii, se va forma în fiecare eparhie un organ compus din clerici și mireni.

Pentru administrarea bunurilor bisericesti și culturale comune, se va forma un organ compus din clerici și mireni, delegați ai singuratecelor eparhii catolice.

Organele amintite mai sus, vor funcționa sub controlul Guvernului Regal Român, după statute aprobate de el.

Art. 26. — Toate drepturile și sarcinile de patronat, care gravau proprietatea de orice natură atât a singuraticilor cât și a comunităților de orice categorie se desființează.

Art. 27. — Statul, recunoaște bisericii catolice, reprezentată prin autoritățile ei ierarhice legitime, personalitatea juridică proprie și reală, și capacitatea de a exercita drepturile, care derivă din o asemenea personalitate. Intre altele drepturi de a sta la judecată, de a face testament și de a încheia contracte în limitele dreptului comun.

Art. 28. — Biserica Catolică, are dreptul și capacitatea de a dobândi, po-

seda și administra în toată întinderea Regatului bunuri mobiliare și imobiliare.

Administrația acestor bunuri, se va face din partea organelor prevăzute în art. 24.

Art. 29. — Bunurile imobiliare încuviințate de legea agrară, întreținerii Episcopilor, beneficiilor eclesiastice, parohiilor și seminariilor, vor fi inalienabile.

Art. 30. — Proprietățile bisericilor pot fi supuse impozitelor mai puțin:

a) Clădirile destinate cultului, seminariilor, reședințele episcopale, case parohiale, schiturile, mănăstirile și clădirile școlare, despre care se vorbește la art. 20.

b) Sumele și veniturile, care servesc menținerii cultului, a seminariilor și fundațiilor pioase de liturghii și alte asemenea pentru odihna răposaiilor.

Art. 31. — Toate greutățile ce s'ar putea ivi în jurul interpretării de dat articolelor precedente și chestiunilor la care ele ar putea da loc, vor fi rezolvate de comun acord între Guvernul Regal și Sf. Scaun, totdeauna în conformitate cu dreptul canonic al bisericii catolice.

Art. 31. — Concordatul de față va intra în vigoare, imediat după schimbul de ratificări dintre Sf. Scaun și Guvernul Regal.

Articol Acțiōnal.

O comisiune prezidată de un delegat al Sf. Scaun din care vor face parte un reprezentant al Guvernului și unul al Episcopului, va proceda la delimitarea noilor circumscripțiuni eclesiastice și constatarea bunurilor fiecărei eparhii.

Iată, frați Români și ortodocși creștini, ceea ce Sf. Scaun dela Roma cere țării noastre, astăzi după ce am jertfit 800.000 fiicăi în războiu, ca să facem România Mare!

Ca buni Români, ne-am adresat onor. Guvern, cerând să ne lămurească și să ne liniștească.

Însă, în ședința Camerei dela 1 Ianuarie 1921, dl ministru de externe, Take Ionescu, a declarat: „In numele guvernului, refuz categoric să dau vreo lămurire în această privință, înainte de a se fi ajuns la un rezultat”. (Citat din ziarul „Universul” apărut la 2 Ianuarie 1921).

In fața acestei grave situații în care ne-am găsit, s'a publicat moțiunea noastră, prin care v'am chemat la luptă pentru apărarea sfintei noastre biserici și a neamului nostru.

Astăzi, adunarea noastră, la care au luat parte și foarte mulți buni creștini frați mireni, cu toții însuflețiți de dorința de a apăra cu orice preț biserica și neamul nostru de primejdia Romano-catolică, face cunoscut onor. Guvern propunerile de mai jos peste care nu se poate trece, pentru a se încheia Concordatul:

Nu se poate încheia acest Concordat înainte de a se fixa în Constituția cea nouă, care va fi regimul diferitelor culte în România.

După ce se va fi votat Constituția cea nouă;

Având în vedere interesele Bisericii noastre creștine ortodoxe, cari sunt acelea ale Neamului Românesc, care stăpânește România Mare;

Considerând că Biserica noastră creștină ortodoxă este Biserica națională a Statului român, pe când biserica Romano-

catolică este biserică internațională, că acest caracter internațional este cu desăvârșire dăunător și opus oricărui fel de relațiuni între România noastră și Sf. Scaun, din punct de vedere confesional;

Având în vedere că Biserica creștină ortodoxă română este și trebuie să rămăie în viitor biserica dominantă a Statului nostru;

Considerând că spiritul democratic în care se desvoltă Statul român este inspirat în primul rând de însăși biserica noastră creștină ortodoxă; dar că acest spirit este cu totul opus spiritului autocrat în care trăește și se va desvolta și în viitor biserica Romano-catolică;

Pentru aceste motive propunem:

1. Biserica noastră creștină ortodoxă, fiind biserica dominantă a Statului, nu poate primi paritatea cu nici o altă biserică, deci nici cu biserica Romano-catolică.

Ca urmare, drepturile politice ale capilor Bisericii ortodoxe de a reprezenta biserica Statului în Adunarea legislativă, vor rămăie în viitor un drept rezervat lor exclusiv, conform art. 21 din Constituție.

2. Numărul eparhiilor și întinderea lor vor fi pentru biserica Romano-catolică, în raport cu cele ale bisericii dominante a Statului și în aceeași proporție cu numărul credincioșilor.

Reședința eparhiei va fi în totdeauna înăuntrul eparhiei respective; ca urmare o Mitropolie a fraților Români-uniți, nu poate ființa în București.

3. Biserica Romano-catolică va avea un seminar pentru fiecare eparhie. O facultate de teologie catolică în București nu poate ființa.

4. Stabilirea de congregații și înființarea de școli confesionale nu poate fi admisă pe teritoriul României, de oarece este în interesul poporului român să-și făurescă cultura liber de orice influență streină.

5. Toți clericii și funcționarii de orice fel ai bisericii Romano-catolice, vor fi numiți numai de Guvernul român și din cetățeni români, recomandați de episcopul respectiv.

6. Toate școlile de orice natură ale bisericii Romano-catolice, destinate învățământului cultului catolic, vor funcționa și se vor conforma legilor învățământului public din Statul român.

Școli primare, secundare, normale și pedagogie, cum și orice alte școli confesionale, nu pot ființa cu nici un preț în România; cetățenii români de religie Romano-catolică, având la dispoziția lor școlile libere ale Statului.

7. Toată averea de orice fel a bisericii Romano-catolice, va fi supusă aceluiaș regim ca al bisericii dominante în Stat.

8. Libera conștiință a credincioșilor ortodocși și Romano-catolici, trebuie să fie complet liberă în ceea ce privește contractarea de căsătorii și botezul copiilor lor.

9. Statul român, nerecunoscându-și nici un drept asupra conștiinței fraților Români-uniți, dorește ca ei să rămăie complet liberi de a hotărî asupra viitoarei organizări a bisericii lor; ca atare Statul român nu recunoaște bisericii Romano-catolice dreptul de a cere și a avea în administrația sa biserica Română-unită.

Frați Români ortodocși! Cu toții, bătrâni și tineri, citiți cu toată luarea

aminte acest manifest și vă veți încredința cât este de grozavă primejdia, care amenință credința noastră strămoșească și clatină existența noastră națională!

Pătrundeți-vă de acest mare pericol, ce se abate asupra neamului nostru și hotărâți-vă la luptă fără preget; arătând prin purtarea voastră că peste propunerile de mai sus, cari asigură României Mari și Bisericii noastre ortodoxe puterea de a stăpâni în viitor ceea ce s'a cucerit cu atâtea jefte până astăzi;

Nu se poate trece!

Spunem acest lucru încă odată onor. Guvern și-l rugăm stăruitor să țină socoteală de justele noastre cereri și să le înfăptuiască; iar vouă, Frați Români ortodocși, vă spunem: Fiți gata de luptă.

Când va suna trâmbița de alarmă, cu toții să ne ridicăm și să înlăturăm această primejdie; fiind încredințați că dacă s'ar înfăptui concordatul propus, s'ar ponegi falnica memorie a strămoșilor noștri, a vrednicilor ierarhi din trecutul Bisericii noastre și a glorioșilor Domni ai Neamului nostru.

Așa să ne ajute Dumnezeu!

Vieța internă și organizația institutului teologic din Arad

de Dr. T. Botiș.

(Urmare.)

Astfel în urma neajunsurilor materiale și a lipsei unui gimnaziu ortodox-român pe teritoriul dieceziei, candidații de preoți — elevii institutului nostru — se recrutau de unde se putea și cum se putea, din gimnazii, reale, comerciale, preparandii și școli civile. Deosebirea aceasta a gradului de calificare și insuficiența studiilor pregătitoare la cei mai mulți, impedează și zădărnicea — reducând nivelul învățământului — progresul reclamat de exigențele timpului, asimilarea elementelor diferite, creșterea și formarea — în cursul celor 3 ani de studiu — a unui cler cu vocațiune, apostoli ai moralității și devotați misiunii pastorale.¹⁾

„Nu-mi pot suprima — zice episcopul Ioan Meșianu, în cuvântarea cu care deschide sesiunea sinodului eparhial din anul 1879 — din naintea D-Voastre temerea, că institutul nostru pedagogic-teologic „tot nu va corespunde pe deplin așteptării din cauza, că tinerii, cari vin mai ales la clerică, cu puține excepțiuni, sunt dintre cei mai slabi elevi ai gimnaziilor, cari numai după ce n'au putut s'o ducă mai departe pe cariera studiilor laice, după ce au văzut că aiurea nu-și pot elupta nici o pozițiune, nu-și pot câștiga pe ușor subsistența, au venit la noi, la institutul nostru, unde în timpul din urmă, mai vărtos, mai numai studenții cei mai slabi se refugiară, iar noi, împreună de lipsa de preoți cu cunoștințe mai multe, fiindcă alții mai buni nu ne-au venit, a trebuit să-i suscepem în institut la clerică, sperând, că aici se vor desvolta și îndrepta, dar mai totdeauna, ne-am înșelat.

Prea arare ori s'au dovedit buni pentru cariera bisericească, cei ce pășiră slabi de pe cariera studiilor lumești.²⁾

Nici că se putea altcum, când starea materială a preoților noștri din cele mai multe parohii era atât de mizeră „incât unora li lipsește și hrana de toate zilele; o mare parte din ei nu-și dau pre fiii lor la școală, ci-i lasă fără creștere, de unde vine și împușinarea tinerimei noastre pe la școlile medii.³⁾

Tipul preotului român care-și avea traiul de toate zilele muncind în rând cu credincioșii săi ogorul strămoșesc se clatină și în cursul anilor dispăru. Vremurile se schimbă și cerințele și pretensiunile lor se înmulțiră.

Îndeplinirea parohiilor prin alegere făcu excepțional sistemul, ce se practica în trecut, ca de preot să fie instituit vreunul dintre cărturarii satului, trecut prin școlile necesare și că în multe parohii să urmeze generații de preoți din aceeași cu familie, a căror subsistență — după cerințele de atunci — era asigurată și prin o avere moștenită dela părinți. Preoția română devine cu timpul o profesiune, în felul altor carieri. Lipsită însă în dezvoltarea ei de o fortificare cu beneficii și avantagii, corespunzătoare cerințelor și împrejurărilor schimbate de traiu și rămânând staționară, deveni în cursul anilor și în mijlocul progresului rapid și al pretenziunilor înmulțite, într-o situație dezolată, care nu putea atrage, într'un număr trebuincios, tineri, cari în urma studiilor prestate aveau posibilitate a-se ferici și pe alte carieri.

Legile politico-bisericești din anul 1894 prin care se introduc și în Ungaria căsătoria civilă obligatoare, matriculele de stat și liberul exercițiu religionar și recepțiunea confesiunii izraelite (a jidanilor), avură de rezultat nu numai o devaloare a autorității bisericești și o slăbire a sentimentului religios ci și o daună sensibilă în veniturile legale ale preoților. Este adevărat, că întregirea dotațiunii preoțești din vistieria statului („congrua“) ce urmă și se decretă prin articolul de lege XIV din 1898 și modificarea și completarea acestui articol prin legea novelară din 1909 — art. XIII — și articolul de lege XXXVIII din 1913 — despre cvincvenalele preoțești — rebonifică preoții pentru pierderile materiale suferite prin introducerea acelor reforme și îmbunătăți încâtva starea lor materială, dar tendința și dispozițiunile acestor legi în raport cu preoțimea noastră produsă serioase înjorări pentru misiunea și caracterul istoric, viitorul și independența preotului român.⁴⁾

Faptul, că articolul de lege XIV din 1898 face deosebire la întregirea dotațiunii între preoții cu calificare superioară — 8 clase ale școlilor secundare și cursurile teologice — și între cei cu mai puține pregătiri — fără 8 clase medii — determină un număr mai mare — ca în trecut — de preoți a-și complectă ulterior cursul studiilor secundare, ca astfel se poată ajunge la maximum congruului prescrise pentru preoții cu pregătiri de 8 clase.

Ministerul cultelor ținându-se însă de litera legii le recunosc dreptul la întregirea mai înaltă de 1600 cor. numai sub condiția, dacă vor dovedi, că cursul teologic l-au absolvit după terminarea celor 8 clase medii, deci atari preoți să facă din nou cursurile teologice.⁵⁾ Unii se și supuseră de silă acestei dispoziții și începură a-se înscrie din nou la teologia și a absorva cursurile teologice ca studenți particulari.

În urma memoriilor, ce se făcură din parte organelor noastre superioare bisericești contra acestei interpretări a legii, chestia se rezolvi — la anul 1902 — în favorul celor interesați.

Ministerul cultelor enunță hotărârea principială, că toți acei preoți, cari și-au întregit studiile secundare după terminarea teologiei, dar înainte de intrarea în vigoare a legii despre congruă, încă pot fi împărtașiți de întregirea mai înaltă a dotațiunii preoțești.⁶⁾

Mai târziu se bucură de asemenea „grație“ și cei ce-și complectară ori și-și complecteară clasele secundare și după aducerea legii despre întregirea dotațiunii preoțești.

Prin legile de întregire a veniturilor preoțești din partea statului, schimbându-se referințele

de dotație ale parohiilor se ivi trebuința a-le sclăifica din nou. Congresul național bisericesc, ce se întruni în toamnă anului 1909 satisfăcu acestei necerități și înlocui Regulamentul pentru parohii din anul 1878 prin altul nou corespunzător la situația nouă. Amăsurat §-lui 30 din noul regulament, prin care dă autorizație diecezelor a-și clasifica singure parohiile și a norma cvalificația candidaților de preoți, sinodul eparhial al Aradului în sesiunea sa din 1910 aduce următoarea hotărâre:

„I. Relativ la clasificarea parohiilor:

1. Sinodul susține și pe mai departe împărțirea parohiilor în 3 clase.

2. Parohii de clasa I sunt:

a) toate acelea parohii, a căror dotațiune o asigură parohia din resurse proprii cu cel puțin 1600 cor. la an;

b) acelea, a căror dotațiune este asigurată prin drepturile deja câștigate;

c) orașele și emporiile centrale, fixate de consistoarele eparhiale.

3. Parohii de clasa II-a sunt toate acelea parohii, cari au venit sistematizat de cel puțin 1200 cor. anual.

4. Parohii de clasa III-a sunt toate parohiile cu dotațiune sub 1200 cor.

(Va urma.)

Congresul preoțimei în Sibiu.

În înțelesul paragrafului 10 din statutele asociației „Andrei Șaguna“ a clerului mitropoliei ortodoxe române din Ardeal, Banat, Crișan și Maramureș, — având arhieriasca binecuvântare, — convocăm al doilea congres ordinar, ca congres biblic al preocimii, pe zilele de 16(29) și 17(30) Martie a. c. în Sibiu cu următorul program:

Slujba sfintei liturghii în catedrala mitropolitană, cu predică și chemarea Duhului sfânt. Deschiderea congresului prin președinte: Preotul și cuvântul lui Dumnezeu, (Cuvântare, după care jurmează împărțirea sf. biblii, ediția sf. Sinod, între preoții prezenți); Raportul comitetului central; Raportul casierului; Problema păstoririi de suflete între noile împrejurări de viață; Atitudinea preoțimii în viața politică; Discuție asupra concordatului; Biblia și viața sufletească a poporului; Unificarea bisericească; Dotația clerului; Propuneri. (Se vor anunța în scris biroului comit. central cel puțin cu 3 zile înainte de congres).

Delegații despărțămintelor, aleși în sensul paragrafului 6, punct 1 din regulament, precum și toți câți doresc să ia parte la congres, vor binevoi a se anunța la adresa: Preot P. Morușca, Sibiu, Seminarul teologic. La aceeași adresă vor trimite dnii referinți lucrările ce li s'au încredințat de președinții secțiilor, cari vor designa referinți pentru fiecare chestiune din program, afară de punctele 4, 5 și 12.

Membrii comitetului central se convoacă la ședință pe ziua de 15(28) Martie a. c. ora 2 p. m. În aceeași zi la ora 6 consfătuirea intimă a membrilor Asociației.

Dr. V. Saftu, Preot P. Morușca,
președintele Asociației. pt. secretar general.

NB. Reprezentanții clerului român și a celorlalte confesiuni din țară, precum și oaspeții sunt bine văzuți.

¹⁾ Act. Inst. Nr. 232 T. — 1901—2. — ²⁾ Protocolul despre ședințele sinodului eparhial al dieceziei Aradului din anul 1879 pag. 75 76. — ³⁾ Cuvântarea episcopului Ioan Meșianu la deschiderea sinodului din 1879 — ⁴⁾ Raportul senatului bisericesc al Consistoriului din Arad către sinoadele din 1900 și 1901. — ⁵⁾ Raportul senatului bisericesc al Consistoriului din Arad către sinodul din 1901; Concluzul sinodului eparhial Nr. 73—1901. — ⁶⁾ Rapoartele senatului bisericesc din Arad către sinoadele din 1902 și 1903 Nr. 2355 1902 și 2003 1903. Rezoluțiunea ministerului de culte din 7 Iulie 1902 Nr. 45.951.

INFORMAȚIUNI.

Te Deum. Din prilegul nunții A. S. R. principesa *Elisabeta* cu A. S. R. ducele de Sparta, *Gheorghe*, diadocul Greciei s'a celebrat în biserica catedrală, un Te Deum prin părintele protopop al Aradului Traian Vășian, asistat de preoțimea din localitate. Au asistat toate autoritățile civile și militare, corpul didactic și elevii tuturor școlilor. După terminarea serviciului divin a avut loc, în piața catedralei, defilarea companiilor de onoare. Orașul a fost pavozat.

Personal. P. S. Sa părintele nostru Episcop *Ioan* s'a reîntors, Miercuri în 2 Martie n., dela București, la reședința Sa din Arad.

Cununie. Dl *Emilian Vlad*, profesor la școala normată diecezană, s'a cununat, Duminecă în 27 Februarie n., cu d-șoara *Hortensia Stana*, fiica preotului *Ioan Stana* din Sarafola. Felicitările noastre.

Alegere de preot. În frunțașă comună Comlăuș din protopopiatul Șiria a fost ales de paroh, cu 197 voturi, contra 6, părintele *Zenobie Brădean*, fost administrator parohial în Giula iar de prezent preot în Macea.

PARTEA OFICIALĂ.

Ad 793/1920.

Edict.

În urma înaltului rescript al Venerabilului Consistor diecezan din Arad de sub Nr. 3001 din 2/15 Decembrie 1920, să provoacă învățătorul *Lazar Ignea* dela una din școlile din **Belinț**, despre care din luna Februarie 1917, când era în războiu, nu se mai știe nimic, ca întrucât ar fi în viață, în termen de **30 de zile** dela prima publicare a acestui Edict, nesmintit să se prezenteze în comuna **Belinț** și să-și reocupe postul, pentru că altcum acest post se va declara vacant.

Tot cu termen de **30 de zile** dela prima publicare a acestui Edict este provocat ori și cine care ar avea cunoștință, că învățătorul *Lazar Ignea* trăește și știe locul unde să află, să aducă aceasta la cunoștința conducătorului oficiului parohial gr. or. rom. din **Belinț**, plasa **Recaș**, județul **Timiș**.

Belinț, la 6/19 Februarie 1921.

Gherasim Sârbu,
conducătorul oficiului parohial
gr. or. român

2—3

Concurse.

Pentru îndeplinirea parohiei de cl. I din **Șilindia** se escrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare la org. of. „Biserica și Școala”.

Dotația:

1 Sesia parohială. 2 Ștolele legale. 3 Birul rescumpărat cu 2 lei fiecare casă, încasat de epitropia culturală și plătit toamna. 4 Până se va face casă parohială, preotul va primi din cassa culturală anticipativ pe 3 luni 25 Lei (300 Lei anual) bani de cvartir. 5 Intregire de dotație dela Stat.

Alesul va plăti toate dările după beneficiul său dela parohie și va catehiza la școala conf. din loc fără altă remunerație.

Întrucât nu se vor prezenta reflectanți ca cvalificație de cl. I vor fi admiși și cei cu cval. de cl. II.

Reflectanții să-și înainteze recursurile oficiului protopresbiterial din **Buteni** adresate comitetului par. din **Șilindia** și să se prezinte în sf. biserica din **Șilindia** pentru a-și arăta desteritatea în rituale și cântare.

Reflectanții din alte dieceze sunt poftiți a cere învoirea Ven. Cons. din Arad pentru a putea recurge la aceasta parohie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu *Florian Roxin* protopop.

—□—

1—3

În conformitate cu rezoluțiunea Vener. Consistor ddo 26 August (8 Septembrie) 1920 Nr. 2099/1920, pentru întregirea parohiei vacante din **Belinț**, se publică concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala” pe lângă următoarele emolumente:

1. Uzufuctul sesiei parohiale folosită de răposatul preot *Petru Căprar* în estenziune de 30 jughere.

2. Stolele legale.

3. Eventuala întregire dela stat, pentru care parohia nu garantează.

Preotul ales va avea să platească toate dările publice și ecvivalentul după sesia, ce o beneficiază și este obligat a catehiza la școlile noastre din loc fără altă remunerațiune dela parohie.

Dela recurenți se pretinde cvalificațiune pentru parohii de clasa primă.

Reflectanții sunt poftiți, ca recursurile ajustate cu documentele prescise și cu atestat despre serviciul de până acum, adresate Comitetului parohial din **Belinț**, să le înainteze oficiului protopopesic din **Belinț**, județul **Timiș**, având până la termenul regulamentar a se prezenta în sf. biserică din **Belinț**, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratoric.

Concurenții din altă dieceză au să dovedească consimțământul Consistorului respective a Prea Sf. Sale Domnului Episcop diecezan, că pot reflecta la aceasta parohie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Gherasim Sârbu*, protopresbiter.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc dela școala conf. ort. rom. din comuna **Bodrogul-Vechiu**, se publică concurs cu termen de **30 de zile** dela întâia apariție în organul oficios „Biserica și Școala”.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. În bani gata 600 lei.

2. Cvartir corăspunzător și grădină.

3. Stolele îndatinat.

4. Întregirea salariului conform clasei și gradației se va cere dela statul Român.

5. Pentru scripturistica 15 lei.

6. Pentru conferință 19 lei.

Comuna se va îngriji de curățitul și încălzitul salei de învățământ.

La acest post se admit a recurge învățători eventual învățătoare având a-și trimite cererile lor ajustate în regulă și adresate comitetului parohial Prea onoratului oficiu Protopresbiterial din **Vinga**, iar dâșii sunt rugați a se prezenta în vreo Duminecă ori sărbătoare în biserica sf. mânăstiri **Hodoș-Bodrog**, spre a se face cunoscut poporului.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Dr. P. Țucra* m. p., protopop.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea postului de învățător-cantor dela școala conf. ort. română din **Hodoni**, protopresbiteratul **Vinga** (jud. **Timiș**), se publică concurs cu termen de **30 de zile**, dela prima apariție în acest organ.

Dotațiunea:

1. Salar din cassa culturală anual 500 Lei. Întregirea salariului și diferitele ajutoare se vor cere dela stat, pentru cari comuna bisericască nu garantează.

2. Locuință în natură. De repararea internă a locuinței se va îngriji alesul învățător.

3. Stolele îndatinat: la înmormântări dela 1—3 Lei, după starea omului; la cununie 1 Leu

4. Scripturistica 10 Lei, iar pentru conferință — dacă participă — 20 Lei.

5. Pentru reînființarea și conducerea corului 25% din venitele petrecerilor aranjate.

De curățirea și încălzitul școalei se îngrijește comuna bisericască.

Alesul învățător e obligat să țină regulat și școala de repetiție, în caz de lipsă oarele de catehizare; să instrueze școlarii în cântările bisericesti pe mai multe voci și să reînființeze și conducă corul

Dela recurenți se cere, ca pe lângă diploma de învățători și atestat de eventuală activitate și moralitate, să prezinte atestat despre capacitatea de a înființa și conduce cor vocal.

În cazul, că vreun recurent a fost declarat de eșit din serviciul școalei confesionale, respectivul numai așa poate fi candidat, dacă va prezenta și act din partea Vener. Consistor, că e reprimat în serviciul școalei confesionale.

Cererile ajustate în regulă cu toate actele pretinse și adresate comitetului parohial, sunt a se înainta Onoratului oficiu protopresbiterial din **Vinga**, iar recurenții să se prezinte în biserică într-o Duminecă sau sărbătoare.

Din ședința comitetului parohial ținută în **Hodoni**, la 22 Octomvrie (4—XI.) 1920.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Dr. P. Țucra* m. p., protopop.

—□—

2—3

În conformitate cu dispozițiunea Vener. Consistor Nr. 3099/920 pentru îndeplinirea parohiei vacante **Vădas**, se escrie concurs nou cu termen de **30 zile**, dela prima publicare în organul oficial „Biserica și Școala”.

Beneficiile sunt:

1. Casa parohială cu intravilan și supraedificate. De curățirea internă a casei parohiale se va îngriji alesul.

2. Una sesiune parohială cu drept de pășunat.

3. Stolele legale.

4. Birul legal care e staverit în suma de 67 lei.

5. Intregirea venitelor dela stat.

Alesul va plăti dările publice după beneficiul său și va avea să provadă — fără altă remunerațiune dela parohie — catehizarea elevilor dela școala primară din loc.

Parohia este de clasa III-a (treia).

Recursurile ajustate conform regulamentului și cu atestat despre eventualul serviciu de până acum, adresate comitetului parohial din **Vădas**, se vor înainta în termenul concursual la oficiul protopopesic ort. rom. din **Ineu** (**Borosjenő**); iar recurenții vor avea să se prezinte în termenul concursual în sf. biserică din loc, spre a-și arăta desteritatea în oratoric și în cele rituale.

Din șed. comit. par. din **Vădas**, ținută la 17/30 Ianuarie 1921.

Mihail Goldiș m. p., preș. comit. par. *Dimitrie Matei* m. p., notariul comit. par.

În conțelegere cu: *Ioan Georgia* m. p., protopresbiter.

—□—

3—3

Duplicat.

Gheorghe Toma, născut la 1 August 1900, în orașul Arad, pierzându-și absolutul școalei primare de aplicație dela institutul pedagogic ort. român din Arad, eliberat la finea anului școlar 1913—14, i-s'a extradat cu datul de 18 Februarie 1921, Nr. 287 P. — 1921—1, duplicat, prin ce originalul se declară de anulat.

Direcțiunea inst. teol. și a școlii normale ort. rom. diecezane din Arad.

Cenzurat: *Alexandru T. Stamatiad*.Redactor responsabil: *Dr. Teodor Botiș*, profesor.